

Francis e-Library, 2006. – 1283 pp.

3. Aldrich H.E., Hodgson G.M., Hull D.L., Knudsen T., Mokyr J., Vanberg V.J. In defence of generalized Darwinism // *Journal of Institutional Economics* 2008. – № 18. – Pp. 577-596.

4. Hodgson G. The mystery of the routine. The Darwinian destiny of an evolutionary theory of economic change // *Revue economique*, 2003. – Vol. 54. – № 2, pp. 355-384.

5. Wilson D.S., Wilson E.O. Rethinking the Theoretical Foundation of Sociobiology // *The Quarterly Review of Biology*, 2007, Vol. 82, №4, pp. 327-348.

6. Дронов И. Русские и капитализм // *Наш современник*, 2013, № 1, с. 111-136.

7. Вебер М. Протестантская этика и дух капитализма / Избранные произведения: Пер. с нем. / Сост., общ. ред. и послесл. Ю. Давыдова; Предисл. П. Гайденко. – М.: Прогресс, 1990. – С. 43-271.

ЕВОЛЮЦІЙНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ

Гурнак О.В., к.е.н., доцент

Гурнак А.Ю., аспірант

Донецький національний технічний університет

Основою еволюційного управління розвитком податкової системи є розуміння саме того факту, що податкова система є складною системою, розвиток якої відбувається через еволюцію тих специфічних, податкових, інститутів, які входять до її складу. Формальні податкові інститути (види податків, ставки, податкові пільги, фінансові санкції) можна змінити шляхом коригування відповідних норм податкового законодавства. Проте успішність податкових реформ буде залежати від того, чи сформують вони певний резонанс із існуючими процесами і очікуваннями в податковій системі, що характерні поточному стану в її еволюційному розвитку. Формальні податкові інститути взаємодіють із неформальними. При цьому дія неформальних інститутів може як посилювати, так і блокувати дію формального інституту. Наприклад, за низького рівня податкової моралі, зменшення податкових ставок не стимулює відмову від ухилення від оподаткування, вихід з тіні. Зрозуміло, що на відміну від формальних інститутів, змінити неформальний податковий інститут прийняттям відповідного нормативного акту неможливо. За таких обставин слід створювати такі зовнішні умови, які мають сприяти тому, що неформальний податковий

інститут, слідуючи законам власної еволюції, буде змінюватися у тому напрямку, який є бажаним з точки зору обраних пріоритетів розвитку податкової системи.

Так, подоланню широко розповсюдженої практики ухилення від оподаткування в більшій мірі на даному етапі розвитку української податкової системи сприятиме, не зниження податкових ставок, чи впровадження драконівських санкцій, а підвищення податкової моралі, пере форматування податкової ментальності. Досягти таких змін можливо за рахунок розширенні інформації та збільшенні прозорості податкової системи, а також, і це здається найбільш важливим, за рахунок збільшенні ефективності використання бюджетних коштів. Зв'язок між сплатою податків і корисністю від споживання суспільних благ, що фінансуються державою, повинен стати відчутним для платників податків.

Крім того, необхідно чітко слідувати нормам, прийнятим в розвинених західних країнах, що дотримання букви податкового законодавства є обов'язковим для всіх фізичних та юридичних осіб.

Звернімо увагу й ще на один важливий момент, який обумовлює низький рівень податкової моралі в Україні. Не зважаючи на те, що українці сплачували податки протягом століть, вони через відсутність власної суверенної демократичної держави фактично були позбавлені можливості впливати на їх рівень. Розуміння того, що в демократичній державі платник податків має можливість впливати на рівень оподаткування, на ефективність багатьох податкових інститутів і органів реалізуючи свої права громадянина і виборця, а не виключно через ухилення від оподаткування, сприятиме більш свідомому сприйняттю ролі податків у розвитку суспільства і економіки і більш відповідальному ставленню до їх сплати. Отже, стимулювання розвитку демократичних інститутів, розкриття їх найтіснішого зв'язку із оподаткуванням має стати важливим завданням для влади, яка на ділі прагне сформувати ефективну податкову систему.

Духу еволюційного управління розвитком податкової системи відповідає практика широкого використання податкових експериментів, за результатами яких в подальшому проводяться податкові реформи в межах всієї країни. Наочною ілюстрацією з цього приводу має стати китайський досвід впровадження ПДВ. Зауважимо, що використання податкових експериментів не лише надає владі необхідну інформацію для податкового реформування, а й певним чином заздалегідь інформує і готує суспільство до податкових новацій.

Еволюційне управління розвитком податкової системи потребує адекватного математичного апарату. Значні можливості для вирішення таких питань пов'язані із використанням агентно-орієнтованих імітаційних моделей. Філософія агентного підходу в імітаційному моделюванні полягає в тому, що дослідник задає поведінку агентів на

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Інституціональні та еволюційні проблеми розвитку фінансово-кредитних систем», 18 – 19 квітня 2013 року, м. Донецьк

індивідуальному рівні, а глобальна поведінка, тобто поведінка системи як цілого, виникає як результат діяльності значної кількості агентів. Отже, якщо розглядати платників податків як агентів, задати правила їх податкової поведінки, визначити параметри зовнішнього середовища, то така агентно-орієнтована модель дозволить зазирнути у майбутнє, побачити якою буде еволюція податкової системи.

Таким чином, чітке розуміння того, що податкова система є складною системою із власними законами еволюційного розвитку, потребує відмовитися від практики управління нею за принципом спроб та помилок і перейти до еволюційного управління. Еволюційне управління розширює перелік інструментів і змінює їх пріоритети в управлінні розвитком податкової системи. До інструментів еволюційного управління розвитком податкової системи входить як традиційне податкове реформування, так і управління на основі створення найбільш сприятливих умов для розвитку податкових інститутів у бажаному напрямку, практика впровадження поступових змін на основі аналізу результатів чітко спланованих податкових експериментів, а також використання агентно-орієнтованих імітаційних моделей для дослідження еволюції податкової системи.

НОВАЯ НАЛОГОВАЯ ПАРАДИГМА:

ОТ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ ДОХОДОВ – К НАЛОГООБЛОЖЕНИЮ РАСХОДОВ

Кендюхов А.В., д.э.н., профессор

Донецкий национальный технический университет

Есть традиционная налоговая парадигма: налоги должны собираться с доходов. В результате – весь бизнес стремится эти доходы правдами и неправдами минимизировать. Значительная часть экономики переходит в тень, создаются всевозможные коррупционные схемы, миллиарды человеко-часов ежегодно тратятся на налоговое администрирование, колоссальное бюрократическое оформление всех налоговых процедур и мудреные методики расчетов налога на прибыль, НДС и других. И все это под соусом введения и отмены различных налоговых льгот, создания специальных режимов и перманентных изменений в налоговое законодательство.

Что произойдет, если мы поменяем традиционную парадигму «налоги должны собираться с доходов» на прямо противоположную - «налоги должны собираться с расходов»?